

UWV

Kennisverslag

2018-4

Ed Berendsen
Coen Akkerman
Frank Schreuder

INKOMSTENVERREKENING IN DE WW

Wat is er door de Wet werk
en zekerheid veranderd?

Kenniscentrum UWV

Maart 2018

Het UWV Kennisverslag is te vinden op

<https://www.uvw.nl/kennis>

Voor vragen over de publicatie:

telefoon (020) 687 51 88 of (020) 687 54 89

Ed Berendsen
Coen Akkerman
Frank Schreuder¹

Onder de Wet werk en zekerheid wordt in de WW beduidend meer gewerkt met gedeeltelijk behoud van de uitkering dan voorheen.

Inkomstenverrekening in de WW

Samenvatting

Als onderdeel van de Wet werk en zekerheid (Wwz) zijn per 1 juli 2015 de bestaande regelingen om inkomsten uit arbeid te verrekenen met een WW-uitkering (urenverrekening, inkomstenaf trekregeling) vervangen door de regeling inkomstenverrekening. Deze nieuwe regeling bestaat nu lang genoeg om een eerste analyse te kunnen maken van de toepassing ervan. De belangrijkste bevindingen uit de analyse zijn:

- In de tweede helft van 2017 is bij 29% van de WW'ers sprake van een vorm van verrekening van inkomsten uit arbeid. Dat is ruim 9 procentpunt meer dan voor de invoering van de Wwz.
- Uit de toename van het aandeel WW'ers dat werkt met inkomstenverrekening kunnen we echter niet concluderen dat WW'ers onder invloed van de nieuwe regeling eerder aan het werk gegaan zijn. Om dat eenduidig vast te kunnen stellen, is verdere analyse nodig.
- De toepassing van inkomstenverrekening neemt toe met het stijgen van de leeftijd. In de leeftijdscategorie 45-54 jaar is de toepassing van inkomstenverrekening met 33% het hoogst van alle WW'ers.
- Het percentage WW'ers dat werkt met inkomstenverrekening loopt sterk uiteen tussen bedrijfstakken. Dit is het grootst in de bedrijfstak bouw en hout (36%) en in de uitzendbranche (33%) en het geringst bij de bedrijfstak overheid overig (18%).
- De uitkering van WW'ers bij wie er sprake is van inkomstenverrekening, bedraagt ongeveer de helft van de uitkering van WW'ers bij wie er geen sprake is van inkomstenverrekening.

¹

Om deze publicatie mogelijk te maken zijn door meerdere mensen uit verschillende UWV-bedrijfsonderdelen belangrijke ondersteunende activiteiten verricht: Ralf Pieloor, Roland Huijsmans, Peter Hilberts en Tineke Kras.

Introductie van inkomstenverrekening

Op 1 juli 2015 is een nieuwe regeling voor verrekening van inkomsten uit arbeid ingevoerd als onderdeel van de wet Werk en zekerheid (Wwz). Het doel van de regeling is om WW'ers te stimuleren sneller werk te accepteren, ook als de inkomsten in de nieuwe betrekking lager zijn dan in de oude betrekking. De regeling vervangt de bestaande regelingen voor het verrekenen van inkomsten uit arbeid (urenverrekening en de inkomstenaftrekgeregeling: zie box 1). De urenverrekening kon in bepaalde situaties tot een financieel nadeel leiden, wat mensen soms afhield van werkherhvatting. Met de nieuwe regeling inkomstenverrekening wordt werkherhvatting vanuit de WW altijd lonend. De verwachting is dat WW'ers daardoor eerder een baan zullen accepteren dan het geval was voor de invoering van de Wwz.

Om inkomstenverrekening mogelijk te maken, is de uitvoering van de WW veranderd. Deze veranderingen in de uitvoering hebben gevolgen gehad voor de uitkeringsstatistieken van de WW. Van een aantal gevolgen hebben we al verslag gedaan in eerdere UKV-artikelen (UKV 2016-4 en UKV 2016-7). Tot nu toe hebben we echter nog niet beschreven hoe de nieuwe regeling van inkomstenverrekening wordt toegepast. Deze lacune willen we nu deels invullen.

In dit artikel geven we antwoord op de vragen in welke mate en bij wie er sprake is van inkomstenverrekening en in welke mate dit verschilt van de oude regelingen. Deelvragen daarbij zijn: hoe vaak wordt inkomstenverrekening toegepast en bij wie, wat is de gemiddelde uitkering van WW'ers met inkomstenverrekening en hoe verhoudt die zich tot de gemiddelde uitkering van mensen zonder inkomstenverrekening?

Wat we niet zullen doen, is ingaan op de vraag of WW'ers door de nieuwe regeling eerder aan de slag zijn gegaan. Dit is een beschrijvend artikel over de toepassing van verrekening van inkomsten op arbeid².

2

In dit artikel kijken we alleen naar verrekening van inkomsten uit arbeid in loondienst. Ook bij WW'ers die starten als zelfstandige kan er sprake zijn van inkomstenverrekening. Deze vorm van inkomstenverrekening laten we hier buiten beschouwing.

Box 1

Vormen van verrekening van inkomsten uit arbeid

Er zijn 3 vormen van verrekening van inkomsten uit arbeid:

- urenverrekening
- inkomstenaftrekgeregeling (ook wel Ikar genoemd)
- inkomstenverrekening

Wanneer we in algemene zin spreken over de verrekening van inkomsten uit arbeid, hanteren we in dit artikel de term verrekening. En tenzij anders vermeld worden in de analyse de urenverrekening en de inkomstenaftrekgeregeling samengevoegd onder de term oude regelingen.

Urenverrekening: voor de invoering van de Wwz kende de WW als hoofdregel dat wanneer een WW-gerechtigde (deels) ging werken, het aantal gewerkte uren in mindering werd gebracht op de WW-uitkering (systematiek van urenverrekening). Recht op een uitkering bleef bestaan voor de uren dat men werkloos was. Deze regeling is na de invoering van de Wwz alleen nog van toepassing op WW-rechten die waren ontstaan vóór 1 juli 2015.

Inkomstenaftrekgeregeling: naast de urenverrekening bestond voor de invoering van de Wwz ook nog de

inkomstenaftrekregeling. Dit is een regeling voor langdurig werklozen: de regeling geldt voor mensen die langer dan 1 jaar werkloos zijn en volledig werkloos waren in de 13 weken voorafgaand aan het begin van de werkzaamheden. Bij de inkomstenaftrekregeling worden niet de gewerkte uren verrekend, maar de inkomsten uit arbeid. De uitkering stopt pas als de inkomsten 125% van de WW-uitkering bedragen. Ook deze regeling is alleen nog van toepassing op WW-rechten die zijn ontstaan vóór 1 juli 2015.

Inkomstenverrekening: de systematiek van urenverrekening kon leiden tot een

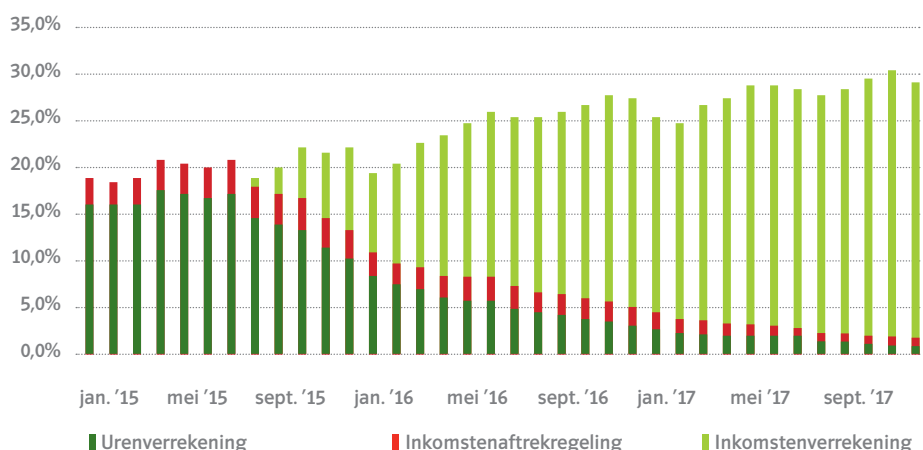
lager totaalinkomen in de situatie dat een werknemer het werk hervat tegen een loon dat lager is dan de hoogte van de uitkering. Met de invoering van de Wwz is deze systematiek daarom vervangen door de systematiek van inkomstenverrekening. Als een WW'er gaat werken en de inkomsten uit arbeid zijn lager dan 87,5% van het vorige loon, dan blijft het recht op WW bestaan. De inkomsten worden dan in mindering gebracht op de WW-uitkering, maar per saldo zijn de totale inkomsten uit arbeid en WW-uitkering altijd hoger dan het geval zou zijn met alleen een WW-uitkering. Hiermee is werkhervatting vanuit de WW altijd lonend.

Werken met inkomstenverrekening neemt toe

Zoals in de vorige paragraaf en box 1 al is aangegeven, waren er ook voor de invoering van inkomstenverrekening al regelingen om WW'ers te stimuleren een baan te accepteren met een lager inkomen dan in de voorgaande betrekking (urenverrekening en inkomstenaftrekregeling). In de eerste helft van 2015 lag het aandeel WW-rechten waarbij sprake was van werkhervatting met behoud van een gedeeltelijke uitkering op ongeveer 20%: verdeeld over 17% urenverrekening en 3% inkomstenaftrekregeling. Na de invoering van inkomstenverrekening zien we dat de toepassing van verrekening snel stijgt (figuur 1). Omdat de nieuwe regeling gunstiger is voor WW'ers, is er vaker sprake van verrekening. In de tweede helft van 2017 lag het aandeel WW-rechten met een vorm van verrekening van inkomsten uit arbeid op ruim 29%: verdeeld over 27,4% inkomstenverrekening, 1,0% urenverrekening en 0,8% inkomstenaftrekregeling. Vergelijken met de situatie begin 2015 is dat een toename van 9%-punt. De stijging van het aandeel lijkt ook nog niet afgerond, hoewel enige voorzichtigheid geboden is omdat er sprake is van een duidelijk seizoenspatroon.

Figuur 1

AANDEEL LOPENDE WW-RECHTEN MET EEN VORM VAN INKOMSTENVERREKENING

Figuur 1 lijkt aan te geven dat het structurele niveau in de buurt van 30% ligt, maar het is nog te vroeg om dat met enige zekerheid te kunnen zeggen. Sowieso moeten we daarvoor wachten tot alle WW-uitkeringen zijn beëindigd die zijn ontstaan vóór 1 juli 2015, waarbij sprake is van de oude regelingen. Dat duurt tot ongeveer eind 2018. Dan nog is het de vraag of er een stabiel structureel niveau zal zijn van mensen die werken met een WW-uitkering.

Het structurele niveau wordt namelijk bepaald door de gedragingen van de mensen in de WW en er zijn een aantal gedragsmomenten die voor een niet-stabiel structureel niveau kunnen zorgen. Een eerste gedragsmoment is een mogelijk leereffect: WW'ers kunnen op den duur eerder of later een baan accepteren onder hun vroegere niveau, afhankelijk van hun ervaringen met de nieuwe regeling. Het structurele niveau is waarschijnlijk ook afhankelijk van de conjunctuur, omdat gedrag conjunctuurafhankelijk is. Het is goed denkbaar dat WW'ers in een krappe arbeidsmarkt minder snel een baan accepteren met een lager loon dan in een ruime arbeidsmarkt. In dat geval daalt het aandeel inkomstenverrekening met het aantrekken van de conjunctuur en stijgt het met het inzakken van de conjunctuur. Ook is van belang dat de WW-populatie in tijden van hoogconjunctuur anders van samenstelling is dan in tijden van laagconjunctuur – en dat kan van invloed zijn op de toepassing van inkomstenverrekening. Een laatste gedragsmoment is dat WW'ers met een kleine WW-uitkering er nu voor kunnen kiezen om vrijwillig af te zien van de uitkering. Het effect hiervan is nog maar beperkt zichtbaar in de cijfers³. Vanaf april 2018 kunnen ze er ook voor kiezen om hun WW-recht te bewaren.

3

Pas vanaf oktober 2017 wordt in de statistiek zichtbaar of WW'ers vrijwillig afzien van een uitkering.

Het belangrijkste doel van inkomstenverrekening is om het voor mensen in de WW aantrekkelijker te maken om werk te accepteren tegen een lager loon, waardoor zij sneller aan het werk gaan. Kunnen we op basis van de toegenomen toepassing van inkomstenverrekening concluderen dat dit beleidsdoel bereikt is? Het antwoord daarop is nee. De toepassing van inkomstenverrekening is wel toegenomen, maar dat wil nog niet zeggen dat de extra groep ook eerder en in grotere mate aan het werk gegaan is. Het kan namelijk zijn dat mensen die onder de oude regelingen vielen niet in aanmerking kwamen voor een gedeeltelijke WW-uitkering, in welk geval de uitkering werd beëindigd wegens uitstroom naar werk. Bijvoorbeeld in situaties met weinig urenverlies, maar wel een duidelijk lager inkomen dan voorheen. Onder de nieuwe regeling zouden die mensen wel in aanmerking kunnen komen voor inkomstenverrekening, en wordt de uitkering niet beëindigd maar loopt door als aanvulling op het inkomen uit arbeid. In dat geval zie je dat inkomstenverrekening vaker voorkomt, zonder dat er een toename is van het aantal mensen dat een baan heeft gevonden. Wat we tot nu toe wel zien is een kleine toename van de gemiddelde WW-duur en een kleine afname van het aandeel WW'ers dat uitstroomt wegens werkhervatting. Dat is volgens verwachting. Door alle wijzigingen in de WW is het moeilijk om te bepalen of WW'ers eerder en in grotere mate zijn gaan werken. We komen hierop terug in een volgende publicatie.

Inkomstenverrekening vooral bij 45-54-jarigen

Er wordt dus duidelijk meer met inkomstenverrekening gewerkt. Een vraag is dan bij wie die toename plaatsvindt. Om die vraag te kunnen beantwoorden, zetten we een aantal kenmerken van de lopende WW-rechten in de eerste helft van 2017 af tegen dezelfde kenmerken van de lopende WW-rechten in de eerste helft van 2015 (pre-Wwz)⁴. In tabel 1 zijn de kenmerken geslacht, leeftijd (bij instroom) en bedrijfstak van herkomst weergegeven. Tabel 1 laat zien dat de verschillen tussen mannen en vrouwen niet groot zijn: bij vrouwen was voor invoering van de Wwz wat vaker sprake van verrekening. Een mogelijke reden

4

We nemen de eerste helft van het jaar zodat de periodes vergelijkbaar zijn. Figuur 1 laat namelijk zien dat er een seizoenspatroon is: een minimum in het begin van het jaar en een piek in het najaar.

zou kunnen zijn dat mannen wat minder snel bereid zijn om een baan te accepteren met minder uren. Sinds de invoering van de Wwz is er bij beide geslachten vaker sprake van verrekening, maar bij mannen iets meer dan bij vrouwen, zodat het oorspronkelijke verschil bijna verdwenen is.

Interessanter dan de verschillen tussen de geslachten zijn de ontwikkelingen per leeftijdsklasse. Op basis van tabel 1 kunnen we 3 observaties doen:

- Er wordt vaker met verrekening gewerkt met stijgende leeftijd. Dat beeld is zowel voor als na de invoering van de Wwz zichtbaar.
- Onder de Wwz zien we dat in alle leeftijdsgroepen het percentage WW'ers met verrekening toeneemt, maar naarmate de leeftijd stijgt is die toename groter.
- De oudste leeftijdscategorie (≥ 55 jaar) neemt in de 2 eerdere observaties een uitzonderingspositie in: er wordt minder met verrekening gewerkt dan bij de voorafgaande leeftijdsgroepen en het percentage neemt ook minder snel toe dan bij de voorafgaande leeftijdsgroepen.

Hoe kunnen we deze observaties verklaren? Een belangrijke verklaring voor de toename ligt bij de duur van de WW-uitkering. Het aandeel WW'ers dat werkt met inkomstenverrekening neemt vooral toe in de eerste 9 tot 12 maanden. Jongeren tot 25 jaar hebben echter gemiddeld maar iets meer dan 3 maanden recht op WW. Puur statistisch gezien is het aandeel verrekening bij hen daarom per definitie geringer dan bij leeftijdsgroepen met een langere WW-duur. Dat het hier vooral om een statistische begrenzing gaat, is ook te zien aan de observatie dat na de invoering van de Wwz het aandeel bij de jongste leeftijdsgroep nauwelijks toeneemt en bij de oudere leeftijdsgroepen duidelijk meer.

Tabel 1

VERREKENING NAAR KENMERKEN: EERSTE HELFT 2017 T.O.V. EERSTE HELFT 2015

	Aandeel - verrekening eerste helft 2015	Aandeel - verrekening eerste helft 2017	Vershil (%-punt) ⁵
Totaal	19,6%	27,2%	7,5%
Geslacht			
Man	18,5%	26,7%	8,3%
Vrouw	20,8%	27,5%	6,7%
Leeftijd (bij instroom)			
< 25 jaar	17,2%	18,9%	1,8%
25-34 jaar	18,0%	23,3%	5,3%
35-44 jaar	20,4%	28,9%	8,5%
45-54 jaar	23,4%	33,3%	9,9%
≥ 55 jaar	15,9%	23,2%	7,3%
Bedrijfstak (van herkomst)⁶			
Bouw en hout	21,9%	35,9%	14,0%
Industrie sec	16,2%	26,7%	10,4%
Financieel en diensten	13,1%	22,5%	9,4%
Overige	18,1%	26,8%	8,7%
Landbouw en voeding	17,5%	25,8%	8,3%
Winkelbedrijf en groothandel	17,8%	25,6%	7,7%
Gezondheid	22,0%	28,8%	6,8%
Uitzendbedrijf	26,5%	33,2%	6,7%
Overheid overig	11,6%	17,8%	6,2%
Overige bedrijf en beroep	23,4%	28,5%	5,1%
Transport	24,3%	29,2%	4,9%
Overheid en onderwijs	22,1%	26,1%	4,0%

5
NB: er kunnen afrondingsverschillen zijn.

6
Bedrijfstakken zijn gesorteerd op toename van toepassing.

Bij mensen in de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder is er relatief weinig sprake van verrekening. Als we echter inzoomen op de onderliggende leeftijden, dan blijkt dat de leeftijdsgroep 55-60 jaar niet veel verschilt van de leeftijdsgroep 45-54 jaar. Pas vanaf 60 jaar neemt het aandeel WW'ers dat werkt met inkomstenverrekening sterk af. Voor deze groep is de noodzaak om een baan te accepteren minder groot, zeker wanneer de afstand tot de pensioenleeftijd kleiner wordt. Toch is er ook bij de leeftijdsgroep 60-plus nu meer sprake van inkomstenverrekening.

7

De bedrijfstak van herkomst is de bedrijfstak waar de WW'er werkte voor het begin van de werkloosheid.

In tabel 1 is ook een verdeling naar bedrijfstak van herkomst weergegeven⁷. We zien dat de mate van de toepassing van inkomstenverrekening behoorlijk uiteenloopt tussen de verschillende bedrijfstakken. Vóór de invoering van de Wwz werd het vaakst met verrekening gewerkt in de uitzendbranche (26,5%), in de bedrijfstak transport (24,3%) en de bedrijfstak overige bedrijf en beroep (23,4%). Bij de bedrijfstak overheid overig (11,6%) en de bedrijfstak financieel en diensten (13,1%) was de toepassing het laagst. Dat de toepassing het grootst is bij de uitzendbranche hangt vermoedelijk samen met de aard van het werk: men is gewend om tijdelijk werk aan te nemen. Bij de bedrijfstak transport kan de hoge mate van toepassing deels verklaard worden vanuit het gegeven dat de bedrijfstak een relatief oude WW-populatie heeft – bij ouderen is er relatief vaker sprake van verrekening. Dat er bij de bedrijfstakken overheid overig en financieel en diensten relatief weinig sprake is van inkomstenverrekening heeft echter niets te maken met een afwijkende leeftijdsopbouw. Mogelijk heeft het te maken met het soort werk in deze bedrijfstakken: geen werk waar je snel onder je niveau werkt.

Na de invoering van de Wwz zien we dat de grootste toename van de toepassing van inkomstenverrekening zit bij bedrijfstakken waar eerder relatief weinig sprake was van verrekening. De stijging is met 14% het grootst bij de bedrijfstak bouw en hout. Het verschil in toename wordt niet veroorzaakt door veranderingen in de leeftijdsamenstelling van de WW-populatie tussen de eerste helft van 2015 en de eerste helft van 2017. Wat de precieze reden is voor de verschillen is moeilijk aan te geven.

50% lagere WW-uitkering

Ten slotte kijken we ook naar het uitkeringsniveau van mensen met inkomstenverrekening. In tabel 2 is weergegeven wat de gemiddelde uitkering is als percentage van de gemiddelde uitkering die mensen zonder inkomsten uit arbeid ontvangen. Bij de oude regelingen betreft het de gemiddelde uitkering in de eerste helft van 2015 en bij inkomstenverrekening de gemiddelde uitkering in de eerste helft van 2017.

Tabel 2

UITKERINGSNIVEAU MET EN ZONDER INKOMSTENVERREKENING (aandeel)⁸

Leeftijd (bij instroom)	WW-uitkering zonder verrekening eerste helft 2015 (euro/maand)	Uitkeringsniveau oude regelingen	WW-uitkering zonder verrekening eerste helft 2017 (euro/maand)	Uitkeringsniveau inkomstenverrekening
<25 jaar	654	76,0%	498	93,0%
25-34 jaar	1.019	59,0%	877	65,0%
35-44 jaar	1.324	50,0%	1.210	54,0%
45-54 jaar	1.431	49,0%	1.322	49,0%
≥ 55 jaar	1.619	48,0%	1.531	43,0%
Gemiddelde	1.360	50,0%	1.205	52,0%

8

Voor oude regelingen wordt de gemiddelde uitkering berekend over de eerste helft van 2015 (pre-Wwz). Voor inkomstenverrekening wordt de gemiddelde uitkering berekend over de eerste helft van 2017 (Wwz).

Uit tabel 2 blijkt dat de gemiddelde uitkering waarbij sprake is van verrekening ongeveer 50% bedraagt van de gemiddelde uitkering zonder verrekening. Bij de oude regelingen is het aandeel met 50% wat kleiner dan bij inkomstenverrekening (52%). Daaruit kunnen we afleiden dat mensen met inkomstenverrekening banen met een iets lager loon hebben. Tabel 2 laat ook zien dat het aandeel leeftijdsafhankelijk is; naarmate de leeftijd toeneemt, daalt het relatieve aandeel. De gemiddelde WW-uitkering neemt daarentegen toe met de leeftijd: in de leeftijdsklasse 55-plus is de uitkering 2,5 tot 3 keer zo groot als in de leeftijdsgroep < 25 jaar. Dat betekent dat ouderen bij verrekening in banen gaan werken die qua inkomsten niet zo veel verschillen van de banen waarin jongeren gaan werken.

De banen bij een verrekening hebben dus voor elke leeftijd een vergelijkbaar inkomstenniveau. Een vraag voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn of het allemaal om hetzelfde soort banen gaat.

